www.rtmnuonline.com

NKT/KS/17/4287-A

Bachelor of Commerce (B.Com.) Part–I Semester–I Examination

SANSKRIT (Other Language)

(Compulsory)

835

समयः– होरात्रयम्] [पूर्णाङ्काः – 80

सूचना :— विशेषनिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृत माध्यमेन लिखत :

1. अनुवादं कुरुत :

तापॅसी-सर्वदमन, शकुन्तलावण्यं प्रेक्षस्व।

बालः – (सदृष्टिक्षेपम्) कुत्र वा मम माता ?

उभे – नामसादृश्येन वञ्चितो मातृवत्सलः।

द्वितीया – वत्स, 'अस्य मृत्तिकामयूरस्य रम्यत्वं पश्य' इति भणितोऽसि।

राजा – (आत्मगतम्) किंवा शकुन्तलेत्यस्य मातुराख्या ? सन्ति पुनर्नामधेयसादृश्यानि। अपि नाम मृगतृष्णिकेव नायमत्र प्रस्तावो मे विषादाय कल्पेत ?

अथवा

लवः – (सकौतुकापराधविनयम्) आर्याः पश्यत। एभिर्नीतोऽस्मि। (इति त्वरितं परिक्रमति)

जनकः– अतीव मे कौतुकं वर्तते। भगवति अरुन्धति, सखि कौत्सल्ये स्वयमेव गत्वा भगवन्तं प्राचेतसं पश्यामः। (इति निष्क्रान्तो वृद्धवर्गः। प्रविशन्ति बटवः)

बटवः– पश्यतु कुमारस्तावदाश्चर्यम्।

लवः – दृष्टमवगतं च। नूनमाश्वमेधिकोऽयमश्वः।

बटवः– कथं ज्ञायते ? 5

2. अनुवादं कुरुत :

वाच्यतां समयोऽतीतः स्पष्टमग्रे भविष्यति।
इति पाठ्यतां ग्रन्थे काठिन्यं कुत्र वर्तते।।
गृहिणी स्वजनं वक्ति शुष्काहारं मिताशनम्
पतिपक्ष्यांस्तु बह्वाशान् क्षीरपांस्तस्करानपि

अथवा

खल्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः सन्तापितो मस्तके
वाञ्छन् देशमनातपं विधिवशात् तालस्य मूलं गतः।
तत्राप्यस्य महाफलेन पतता भग्नं सशब्दं शिरः
प्रायो गच्छति यत्र भाग्यरहितस्तत्रापदां भाजनम्।। 5

www.rtmnuonline.com

www.rtmnuonline.com

3. ससन्दर्भं स्पष्टीकरणं लिखत:

(अ) श्रद्धया देयम्।

अथवा

अहो निर्दयता दूरात्मनां पौराणाम्। 5

(ब) अतीयात्सागरो वेलां न प्रतिज्ञामहं पितु:।

अथवा

सतां मैत्री पुनस्त्वीदृशी। 5

4. कथां लिखत :

इन्द्रिय कथा **अथवा** सहाय: क्षेमकारक:। 10

5. 'कलिविडम्बनम्' इति पाठे कविना वर्णितान् कलियुगस्य दोषान् विवेचयत।

अथवा

'कौत्सस्य गुर्वर्थप्राप्ति: इति पाठस्याधारेण कौत्स: रघुं प्रति किमर्थम् आगत: ? रघुणा तस्य इच्छा कथं पूरिता इति सविस्तरं लिखत। 10

6. निम्नलिखितं परिच्छेदं पठित्वा उत्तराणि **संस्कृतभाषया** लिखत :

अथा अध्वनि तेषां पञ्चानामपि पल्लीपुरमध्ये व्रजतां ध्वाङ्क्षा: कथयितुमारब्धा:। रे रे किराता धावत धावत। सपादलक्षधनिनो यान्ति। एतान्निहत्य धनं नयत। तत: किरातैर्ध्वाङ्क्षवचनमाकर्ण्य सत्वरं गत्वा ते विप्रा लगुडप्रहारैर्नजरीकृत्य वस्त्राणि मोचयित्वा विलोकिता: परं धनं किञ्चिन्न लब्धम्।

(i) ते कति जना: आसन् ?

(ii) 'रे रे किराता: धावत घावत' इति के कथयितुम् आरब्धा: ?

(iii) ध्वाङ्क्षै: किरातेभ्य: का सूचना प्रदत्ता ?

(iv) तदा किरातै: किं कृतम् ?

(v) अस्य पाठस्य नाम किम् ? 5

7. निम्नलिखितं पद्यपरिच्छेदं पठित्वा उत्तराणि **संस्कृतभाषाया** लिखत :

पापान्निवारयति योजयते हिताय
गुह्यं च गूहति गुणान् प्रकटीकरोति।
आपद्गतं न च जहाति ददाति काले
सन्मित्रलक्षणमिदं प्रवदन्ति सन्त:।।

(i) क: पापान्निवारयति ?

(ii) सन्मित्रं किं गूहति ?

(iii) सन्मित्रं किं प्रकटीकरोति ?

(iv) क: काले ददाति ?

(v) सन्मित्रस्य इदं लक्षणं के प्रवदन्ति ? 5

www.rtmnuonline.com

www.rtmnuonline.com

8. उचितपयायैः रिक्तस्थानानि पूरयत :

(i) रामायणं ______ काण्डेषु विभक्तमस्ति। (पञ्च, अष्ट, सप्त)

(ii) शकुन्तलायाः आख्यानं ______ अस्ति। (रामायणे, महाभारते, भागवते)

(iii) भासनाटकचक्रे _______ नाटकानि सन्ति। (13, 14, 15)

(iv) बुद्धचरितम् इति महाकाव्यम् _______ रचितवान्। (भारविः, अश्वघोषः, कालिदासः)

(v) कालिदासस्य _______ इति खण्डकाव्यं लोकप्रियम्। (ऋतुसंहारम्, मेघदूतम्, काकदूतम)

5

9. **द्वयोः** स्तम्भयोः मेलनं कुरुत :

अ	ब
(i) शिष्यानुशासनम्	(i) उत्तररामचरितम्
(ii) चित्तैकाग्रयम्	(ii) नीलकण्ठदीक्षितः
(iii) कुमारलवस्य वीररसावेशः	(iii) तैत्तिरीय उपनिषद्
(iv) राम भरतयोः संवाद	(iv) महाभारतम्
(v) कलिविडम्बनम्	(v) रामायणम्

5

10. टिप्पणीः लिखत :

(i) व्यासः

(ii) भासः

(iii) सुश्रुतः

(iv) वाग्भटः। 20

www.rtmnuonline.com